

Ekocida

Bude mezinárodní právo trestat zločiny proti životnímu prostředí?

Zdraví ekosystémů je klíčové pro přežití člověka na Zemi. Poskytují čistý vzduch, vodu nebo úrodnou půdu. Bezprecedentní tlak na dobývání přírodních zdrojů a produkce odpadů však **ekosystémy poškozují** a s tím mizí i podmínky pro život. V důsledku toho poklesla podle Living Planet Report 2022 populace sledovaných druhů živočichů od roku 1970 v průměru o 69 %.

Mezinárodní právo přesto ničení ekosystémů dosud netrestalo. Trestní soud v Haagu stíhá podle Římského statutu z roku 1998 jen genocidu, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a nově zločin agrese. Všechny čtyři míří jen na újmu spáchanou lidem (ne přírodě), a to typicky během války.

Organizace Stop Ecocide proto vyzvala světové odborníky na mezinárodní a environmentální právo k návrhu definice pátého zločinu: ekocidy. Návrh byl dokončen po letech jednání v červnu 2021. Kterákoli země jej teď může předložit na plénu signatářů Římského statutu ke schválení, tak jako byl v roce 2010 přidán zločin agrese.

Při těžbě niklu ve finském dole Talvivaara uniklo do okolí velké množství těžkých kovů včetně uranu. Vedení firmy skončilo na trestní lavičce za zločin, který vykazuje znaky ekocidy.

Zdroj obrázku: Antti Lankinen

Co je ekocida a proč se o jejím ukotvení uvažuje?

„Ekocida je protiprávní nebo bezohledné jednání spáchané s vědomím, že existuje značná pravděpodobnost, že tímto jednáním dojde k vážnému a rozsáhlému nebo dlouhodobému poškození životního prostředí.“

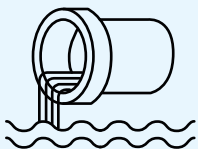
—Expertní panel Stop Ecocide Foundation (červen 2021)

- O uznání ekocidy jako zločinu se uvažuje, protože **mezinárodní právo netrestá** zločiny proti životnímu prostředí. Problém vyšel najevo, když USA v 70. letech použily ve Vietnamu bojovou látku Agent Orange s ekologickými následky přetrvávajícími do současnosti.
- Protože ne každý právní řád řeší náhradu ekologických škod, mohou pachatelé **přesouvat své destruktivní aktivity do míst, kde jim nehrozí postih.**
- Protože ukotvení ekocidy umožní stíhat ty, kteří mají ekocidu na svědomí. Ne korporace, ne úřady, ale **rozhodující funkcionáře.** Premiérky, CEOs a další se nebudou moci schovat za své organizace. Stanou před Mezinárodním trestním soudem v Haagu.

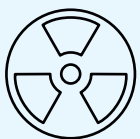
Ekocida v Chersonské oblasti

- Protržením hráze Kachovské přehrady ráno 6. 6. 2023 bylo údolí ukrajinského Dněpru zaplaveno vodou o objemu odpovídajícím 25 Orlických přehrad.
- Oblast přijde o čistou vodu. Pokrylo ji bahno znečištěné agrochemií a splašky. Kromě leklých ryb zmizí i vegetace.
- Při potvrzení teorie o ruském útoku naplňuje katastrofa znaky ekocidy.

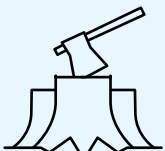
Příklady ekocidy

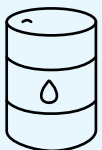
vypouštění toxických odpadních vod

radioaktivní kontaminace

odlesňování pralesů

ropné skvrny

Uhynulé ryby na pláži Kachovské přehrady.

Zdroj obrázku: skynews.com

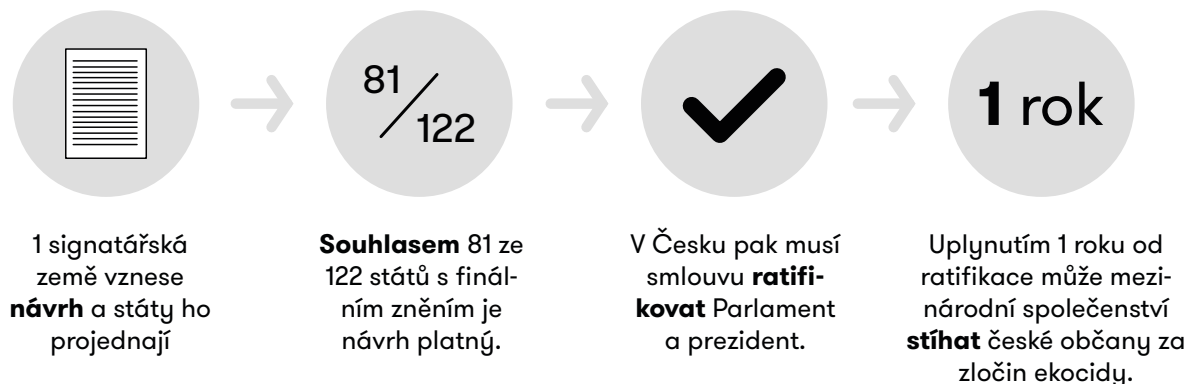
○ Vlevo Kachovská přehrada před protržením, vpravo po protržení.
Zdroj obrázku: Hindustan Times.

Česká pozice k ekocidě

- ČR je smluvní stranou Římského statutu (uznává Mezinárodní trestní soud).
- Vláda ani prezident republiky dosud samostatně **nevyjádřili úmysl uznat ekocidu** v mezinárodním právu.
- ČR hlasovala v Radě Evropy **pro rezoluci** vyzývající k uznání ekocidy jako zločinu (Res. 2477).
- **Evropský parlament v březnu podpořil zahrnutí ekocidy do směrnice** o trestněprávní ochraně životního prostředí. Ke směrnici aktuálně probíhá dialog.

Proces začlenění ekocidy do Římského statutu:

Návrh postupu ČR pro uznání zločinu ekocidy:

Prezident republiky **vyzývá** mezinárodní společenství k odsouzení ekocidy jako zločinu.

Poslanecká sněmovna, Senát a Vláda **přijímají odsuzující usnesení.**

Diplomaté **spolupracují** se signatáři Římského statutu na podání návrhu (plénum 4.-14. 12. 2023 v New Yorku).

Ministr spravedlnosti **zahrnuje ekocidu do chystané novely** trestního zákoníku a podporuje v Radě EU změnu směrnice.

